

ONIX – naujas produkto informacijos standartas

Brian GREEN

EDITEUR, Knygų pramonės komunikacijos, London, United Kingdom,
el. p. brian@bic.org.uk

Knygų prekyba neturi tinkamo dokumento, nurodančio, kaip laiku teikti bibliotekoms ir prekybininkams tikslus ir išsamius bibliografinius duomenis. Iš tikrųjų niekada nebuvo šios srities produkto informacijos standarto, panašaus į MARC, o pastarasis ne visiškai tinka prekybos tikslams.

Šiuo metu viskas neįtikėtina greitai keičiasi. Knygų rinka, didžia dalimi veikiama interneto prekybininkų, kuriems reikia kuo išsamesnės informacijos, ima orientuotis į ne vien grynų bibliografinių duomenų perdavimą. Tokie išsamesni duomenys gali apimti aprašymus, apžvalgas, turinį, anotacijas, viršelių atvaizdus, reklaminę informaciją. Tai naudinga ne tik knygų prekybai. Panašios informacijos stokoja bibliotekų fondų komplektuotojai ir vartotojai. Manoma, kad kompiuterinis bibliotekos katalogas bus naudingesnis, jei jame vartotojai matys ir tą informaciją, kurią mato knygynų tinklalapiuose.

ONIX (*Online Information Exchange*) yra tarptautinis standartas, skirtas perduoti išsamius knygų ir kitos medžiagos metaduomenis, kuriuos vartoja bibliotekos ir knygų prekyba. Standarto nurodymai apima turinio apibūdinimą, duomenų elementus, žymas ir kodų sąrašus bei XML DTD (*Document Type Definition*).

ONIX apima:

- išsamius bibliografinius duomenis;
- tekstą: aprašymus, apžvalgas, autorių biografijas, ištraukas;
- atvaizdus: viršelius, mažus piešinukus, autorių nuotraukas;
- garso ir vaizdo medžiagą, tinklalapių nuorodas;
- teritorines nuosavybės teises;
- kainas ir įsigijimo galimybes įvairiose rinkose;
- reklaminę informaciją.

Standartas pirmiausia buvo skirtas informacijos perdavimui, bet jį taip pat galima naudoti kaip vidinį, formuojant nuosavą duomenų bazę leidėjams, tarpininkams ir kt. ONIX kūrėjai pasinaudojo IFLA parengtais „Funkciniais reikalavimais bibliografiniams įrašams“. EDITEUR – Tarptautinės elektroninės knygų ir

serialinių leidinių komercijos grupės produkto informacijos perdavimo standartais (EPICS) ir <indecs> (*Interoperability of Data in E-Commerce Systems*) projekto darbų rezultatu, nes visi šie dokumentai susiję su patikimo metaduomenų modelio, taikytino elektroninėje terpėje, kūrimu.

ONIX yra bendradarbiavimo tarp EDITEUR, Amerikos leidėjų asociacijos (AAP – *Association of American Publishers*), Knygų pramonės tyrimo grupės (BISG – *Book Industry Study Group*) Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Knygų pramonės komunikacijų grupės (BIC – *Book Industry Communication*) Jungtinėje Karalystėje rezultatas. ONIX jau plačiai taikomas JAV ir Jungtinės Karalystės knygų prekyboje, o dabar diegiamas Lotynų Amerikoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje. Daugelio kitų šalių knygų prekyba taip pat įsipareigojo jį taikyti. Tarptautinės ISBN agentūros planuoja pritaikyti ONIX poaibį kaip metaduomenų šerdį ISBN suteikti, o Tarptautinis DOI (*Digital Object Identifier*) fondas grindžia juo pagrindinius reikalavimus savo metaduomenims.

Bibliotekos taip pat susidomėjo ONIX. Britų biblioteka pritaikė ONIX UNIMARC formatui, o Kongreso biblioteka – MARC21. Jungtinėje Karalystėje buvo atliktas tyrimas: kokios galimybės vartoti tarptautinį ONIX standartą keitimuisi bibliografiniais duomenimis tarp knygų prekybos ir bibliotekų. ONIX taip pat tyrinėjamas ir kaip elektroninio CIP formatas duomenims iš leidėjų į nacionalines bibliotekas perduoti. Ir JAV, ir Jungtinėje Karalystėje ONIX grupėse yra daug bibliotekininkystės atstovų, todėl galima tikėtis ateityje sukurti standartinius formatus nenutrūkstamam bibliografinės informacijos srautui visoje dokumentų tiekimo grandinėje.

ONIX sukurtas ir palaikomas EDITEUR, vadovaujant EDITEUR/ONIX tarptautiniam vykdomajam komitetui, kuris kontroliuoja strateginius ir prioritetinius klausimus ir turi atstovus BISG, BIC bei kitose nacionalinėse ir regioninėse grupėse. ONIX palaikymo grupė yra atsakinga už jo techninį vystymą ir dokumentų tvarkymą, o EDITEUR prižiūri prieinamą visiems dabartiniams ir būsimiems vartotojams sąrašų serverį.

Pradžioje ONIX buvo sumanytas kaip tradicinis su knygų prekyba susijęs standartas, bet dabar jo paskirtis platesnė. Nauja 1.3 versija, išleista 2001 m. birželį, – tai multimedijos produktų standartas, apimantis ne tik elektronines knygas, bet ir vaizdo bei muzikos įrašus.

ONIX taip pat reikalingas ir serialiniams leidiniams. Jį taikant galima sukurti struktūrinę daugialyę bibliografinę informaciją, kuri gali būti naudojama išsamiesiems katalogo duomenims, registravimo kontrolei, dokumento perdavimo procesui ir įspėjimo apie negautą dokumentą paslaugoms atlikti bei bibliotekos fondų tvarkymui gerinti. Darbas gerokai pažengė į priekį ir jau bandoma realizuoti kai kuriuos ONIX taikymo serialiniams leidiniams metodus.

Apibendrinant reikia pasakyti, kad ONIX yra standartas, kuris gali padidinti ir pagreitinti bibliografinės ir kitos informacijos apie produktą srautą visų jo kūrimo ir tiekimo procesų metu. ONIX sudaro neribotas galimybes bendradarbiauti knygų prekybos ir bibliotekų sektoriams.

Visi, kas domisi ONIX, gali susipažinti su juo pagrindiniais principais interneto tinklalapyje www.editeur.org/onix.html ir prisidėti prie diskusijų apie elektroninių leidinių grupę http://groups.yahoo.com/group/ONIX_IMPLEMENT